

מסכת מועד קטו

פרק א'

משנה א'

מִשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלֶחִין (שדה הזקוקה להשקאה) בַּמוֹעֵד (חול המועד, שהיא מלאכת דבר האבד, שאם לא ישקוה – תתקלקל) וּבִשְׂבִיעִית (בשמיטה, אע"פ שמלאכת קרקע נאסרה, במקום הפסד התירוה), בֵּין מִמְעֵין שְׂיָצָא בִּתְחִלָּה (מעין חדש, ואין חוששים שיתקנו במועד אם תארע בו תקלה), בֵּין מִמְעֵין שֶׁלֹּא יֵצֵא בִּתְחִלָּה (מעין קיים). אֲבָל אֵין מִשְׁקִין לֹא מִמֵּי הַגְּשָׁמִים וְלֹא מִמֵּי הַקִּילּוֹן (מי בורות עמוקים, שטורח לדלות מימיהן). וְאֵין עוֹשִׂין עוֹגִילוֹת (חריצים) לַגְּפָנִים (שהיא טירחה מרובה):

משנה ב'

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אֵין עוֹשִׂין אֶת הָאֵמָה (תעלה) בִּתְחִלָּה (אין חופרים חדשה) בַּמוֹעֵד (שיש בכך טורח מרובה) וּבִשְׂבִיעִית (שנראה כעוֹדֵר בקרקע), וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים, עוֹשִׂין אֶת הָאֵמָה בִּתְחִלָּה בִּשְׂבִיעִית (שאינו נראה כעוֹדֵר, אלא זורק את העפר לחוץ), וּמִתְקַנִּין אֶת הַמְקַלְקָלוֹת בַּמוֹעֵד (תעלות שהתקלקלו מותר לתקן בחול המועד). וּמִתְקַנִּין אֶת קַלְקוּלֵי הַמַּיִם שֶׁבְּרִשּׁוֹת הָרָבִים (צינורות שהתקלקלו בדרך הרבים) וְחוֹטְטִין (מנקים) אוֹתָן. וּמִתְקַנִּין אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הַרְחוּבוֹת וְאֶת מְקוּוֹת הַמַּיִם (מנקים את המקוואות), וְעוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי הָרָבִים (כגון פתיחת בורות של מי שתייה), וּמְצַיְנִין אֶת הַקְּבָרוֹת (שופכים סביבם סיד כדי שלא יטמאו מהם בלא כוונה), וְיוֹצְאִין אֶף עַל הַכְּלָאִים (לראות אם עקרו את איסורי הכלאים):

משנה ג'

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, מוֹשְׁכִים אֶת הַמַּיִם מֵאֵילָן לְאֵילָן (מזרימים מים מרובים שהתכנסו במקום אחד, שאין בכך טירחה גדולה), וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִשְׁקָה אֶת כָּל הַשָּׂדֶה (שהוא טורח מרובה). זִרְעִים שֶׁלֹּא שָׁתוּ לִפְנֵי הַמוֹעֵד (שלא השקו קודם לפני החג), לֹא יִשְׁקֶם בַּמוֹעֵד (שאין הפסד אם לא ישקם). וְחֻכָּמִים מְתִירִין בְּזָה וּבְזָה (השקיית כל השדה, והשקיית זרעים שלא שתו קודם המועד. לדעתם גם לצורך הרווחה הותרה מלאכה, ולא רק למנוע נזק):

משנה ד'

צָדִין אֶת הָאִישׁוֹת (חפרפת המזיקה לשדות) וְאֶת הָעֶבְרִים מִשָּׂדֶה הָאֵילָן וּמִשָּׂדֶה הַלָּבָן (תבואה), שֶׁלֹּא כְּדָרְכּוֹ (צידה בשינוי), בַּמוֹעֵד (משום שמזיקים לשדות) וּבִשְׂבִיעִית (אע"פ שדרך צידתם נעשית ע"י חפירה בקרקע האסורה בשמיטה). וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים, מִשָּׂדֶה הָאֵילָן כְּדָרְכּוֹ (שההפסד בהם מרובה), וּמִשָּׂדֶה הַלָּבָן שֶׁלֹּא כְּדָרְכּוֹ (בשינוי, שההפסד בהם קטן). וּמִקְרִין אֶת הַפְּרָצָה בַּמוֹעֵד (מותר לסתום סתימה עראית את הגדר שנפרצה בשדהו), וּבִשְׂבִיעִית בּוֹנֶה כְּדָרְכּוֹ (שרוצה לשמור על הקרקע שלא תהרס ע"י הרבים):

משנה ה'

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, רוֹאִין אֶת הַנִּגְעִים בִּתְחִלָּה לְהַקֵּל, אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר (אדם שראה נגע ובא הכהן לפסוק האם הנגע טמא, מותר לכהן לבוא ולטהרו, אך אם יראה סימני טומאה – ישתוק ולא יטמאנו, כדי לא לצערו). וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים, לֹא לְהַקֵּל וְלֹא לְהַחְמִיר (אין רואים כלל את הנגעים במועד, שאין אפשרות להתעלם מסימני טומאה). וְעוֹד אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מְלַקֵּט אָדָם עֲצָמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ (מנהגם היה שקוברים את המת בתחילה באופן עראי ולאחר מכן מעבירים את העצמות לקבר משפחתו), מִפְּנֵי שֶׁשְׂמִיחָה הִיא לוֹ (שקורבו נקבר עם המשפחה). רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֲבָל הוּא לוֹ (ולכן אסור ללקט במועד). לֹא יַעֲוֹרֵר אָדָם עַל מִיתוֹ (יגרום לאנשים לבכות) וְלֹא יִסְפִּידְנֻהוּ קֹדֶם לְרַגֵּל שְׁלֹשִׁים יוֹם (שאין המת משתכח מן הלב עד שלושים יום, ונמצא מצטער ברגל):

משנה ו'

אֵין חוֹפְרִין פּוֹכִין (קבר בקירות המערה) וּקְבָרוֹת בַּמוֹעֵד (שמלאכה זו כרוכה בטירחה יתירה), אֲבָל מְחַנְכִּים (מאריכים או מרחיבים, שאינה טירחה מרובה) אֶת הַפּוֹכִין בַּמוֹעֵד. וְעוֹשִׂין גְּבֻרָת (ברכה של כובסים) בַּמוֹעֵד, וְאָרוֹן עִם הַמֶּת בְּחָצֵר (מותר לנסר עצים בשביל ארון למת, כאשר המת נמצא באותה החצר, שהכל יודעים שנעשה למת). רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר, אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ עֲמוֹ נְסָרִים (אך לנסר עצים אסור):

משנה ז'

אֵין נוֹשְׂאִין נְשִׁים בַּמוֹעֵד, לֹא בְּתוֹלוֹת, וְלֹא אֲלֻמְנוֹת, וְלֹא מִיַּבְמִין (נושאים אשת אח שמת בלא בנים), מִפְּנֵי שֶׁשְׂמִיחָה הִיא לוֹ (ואין מערבים שמחה בשמחה. או מפני שעוסק בשמחה אחרת במקום בשמחת הרגל). אֲבָל מְחַזֵּיר הוּא אֶת גְּרוּשָׁתוֹ (שאינה שמחה כל כך). וְעוֹשֶׂה אִשָּׁה תְּכֵשִׁיטָהּ בַּמוֹעֵד (כגון איפור וצבע). רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא תָסוּד (לא תתן סיד על בשרה להסיר השערות) מִפְּנֵי שְׁנוּוֹל הוּא לָהּ: (שבזמן שהסיד על פניה יש לה צער מכך).

משנה ח'

הַהֲדִיּוֹט (אדם שאינו מומחה במלאכת התפירה) תּוֹפֵר כְּדָרְפוֹ, וְהָאֶמֶן מְכַלֵּיב (שאינו תופר תפירות כרגיל, אלא תופר דרך דילוג, שמניח רווחים ביניהן כשיני הכלב). וּמִסְרִיגִין אֵת הַמְּטוֹת (אריגת החבלים שבתחתית המיטה. שהוא לצורך המועד). רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, אֵף מְמַתְחִין (מותחים חבלים שנתרפו, אף על פי שאפשר להשתמש כך במיטה):

משנה ט'

מַעֲמִידִין (בונים) תֵּנּוֹר וְכִירִים וְרַחִים בַּמוֹעֵד (שהוא לצורך המועד). רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אֵין מְכַבְּשִׁין אֵת הָרַחִים בְּתַחֲלָה (אין עושים בהם חריצים כדי שיטחנו טוב יותר את החיטים, שהוא טורח מרובה):

משנה י'

עוֹשִׂין מַעֲקָה לָגֵג וּלְמַרְפֶּסֶת מַעֲשֵׂה הַדִּיּוֹט (כגון באבנים ללא טיט), אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂה אֶמֶן. שְׂפִין אֵת הַסִּדְקִין (טחים בטיט את הסדקים בגג, שלא יכנסו מים לבית) וּמַעְגִּילִין אוֹתָן בַּמַּעְגִּילָה (בעץ עגול על טיח הטיט כדי להחליקו) בַּיָּד וּבְרֶגֶל, אֲבָל לֹא בַּמַּחְלָצִים (כלי בנאים). הַצִּיר (של הדלת) וְהַצִּנּוֹר (החור שציר הדלת בתוכו) וְהַקּוֹרָה (שמעל הדלת) וְהַמִּנְעוּל וְהַמַּפְתָּח שֶׁנִּשְׁכְּרוּ, מְתַקֵּן בַּמוֹעֵד (שהוא דבר האבד, מפני שיבואו גנבים), וּבִלְבָד שְׁלֹא יִכּוֹן מְלֹאכְתּוֹ בַּמוֹעֵד (שיתכנו להשהות את התיקון למועד כשיש לו פנאי), וְכָל כְּבָשִׁין (ירקות שכובשים במלח וחומץ) שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכֹל מִהֶן בַּמוֹעֵד, בּוֹכְשִׁין:

פרק ב'

משנה א'

מִי שֶׁהִפִּךְ אֵת זֵיתוֹ (זיתים שהיו בכלי מיוחד כדי שיתחממו ויתבשלו, והפך את הזיתים לשם ריבונם קודם הבאתם לבית הבר) וְאַרְעוֹ אֲבָל אוֹ אֲנָס (קודם החג ולא יכל לסיים את מלאכתו), אוֹ שֶׁהִטְעִיחוּ פּוֹעֲלִים (לא הגיעו לעבודתם), טוֹעֵן קוֹרָה רִאשׁוֹנָה וּמִנִּיחָה לְאַחֵר הַמוֹעֵד (מותר לטעון את קורת בית הבר על הזיתים פעם ראשונה שלא יהא הפסד גדול). דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, זוֹלָף (שופך את הזיתים על בית הבר) וְגוֹמֵר (סוחט את כל השמן) וְגַף (סותם את החביות) כְּדָרְפוֹ:

משנה ב'

וְכֵן מִי שֶׁהִיָּה יֵינוּ בְּתוֹךְ הַבּוֹר (שכבר נדרכו הענבים וירד היין מהגת לבור) וְאַרְעוֹ אֲבָל אוֹ אֲנָס (קודם המועד, או שֶׁהִטְעִיחוּ פּוֹעֲלִים (קודם המועד, ואם לא יגמור מלאכתו היין יחמיץ), זוֹלָף וְגוֹמֵר וְגַף כְּדָרְפוֹ (עייין לעיל), דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, עוֹשֶׂה לֹא לְמוֹדִים (נסרים של עץ על פי הבור), בְּשִׁבִּיל שְׁלֹא יִחְמִיץ (וגומר את דריכתם לאחר המועד):

משנה ג'

מְכַנִּים אֲדָם פְּרוֹתָיו (מהסדה לביתו) מִפְּנֵי הַגִּנְבִּים, וְשׂוֹלָה פְּשִׁתָּנוּ מִן הַמִּשְׁרָה (מוציא את הפשתן ממי המשרה) בְּשִׁבִּיל שְׁלֹא תֵאבֵד, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִכּוֹן אֵת מְלֹאכְתּוֹ בַּמוֹעֵד (שלא ישאיר מלאכתו למועד כשהוא פגוי מעסקיו). וְכֵלֶן אִם כָּנּוּ מְלֹאכְתּוֹ בַּמוֹעֵד, יֵאבְדוּ (אין מתירים להם אפילו מלאכה המותרת):

משנה ד'

אֵין לוֹקְחִין (קונים) בְּתִים, עֲבָדִים וּבְהֵמָה, אֲלֵא לְעֶרְךָ הַמוֹעֵד, אוֹ לְעֶרְךָ הַמוֹכֵר, שְׂאִין לֹא מִה יֵאָכֵל (וצריך כסף להוצאות יום טוב). אֵין מִפְּנִין (כלים או תבואה) מִבֵּית לְבֵית (מפני הטורח), אֲבָל מִפְּנֵה הוּא לְחֻצְרוֹ (מבית לבית באותה החצר). אֵין מְבִיאִין כְּלִים מִבֵּית הָאֶמֶן (מפני הטורח, או מפני החשד שהביאם לאומן בתוך המועד). וְאִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶם (שלא יגנבו מהאומן), מִפְּנֵן לְחֻצֵּר אַחֶרֶת (שישתמרו, ואם הכלים נצרכים למועד – מותר להביאם לביתו):

משנה ה'

מִחְפִּין אֵת הַקְּצִיעוֹת בְּקֶשׁ (תאנים השטוחות בשדה לייבוש, מותר לכסותן שלא יתקלקלו). רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אֵף מַעֲבִין (מניחים אחת על השניה שיגנו על התחתונות). מוֹכְרֵי פְרוֹת, כְּסוֹת וְכִלִּים, מוֹכְרִים בְּעֻנְיָה לְעֶרְךָ הַמוֹעֵד. הַצִּידִין וְהַדְּשׁוֹשׁוֹת (כותשים חיטה לדייסא) וְהַגְּרוֹסוֹת (טוחנים פולים לגריסים), עוֹשִׂין בְּעֻנְיָה לְעֶרְךָ הַמוֹעֵד (אע"פ שמכינים כמות גדולה יחד ונראה כעושה לצורך חול). רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, הֵם הַחֲמִירוּ עַל עֲצָמָן: (שלא לעשות אפילו בעיניהם).

פרק ג'

משנה א'

(אסרו חכמים לגלח בחול המועד, כדי שלא יהיו את גילוחם ויכנסו למועד מנוולים. אך יש אופנים בהם התירו תגלחת במועד). וְאַלּוֹ מְגַלְחִין בַּמוֹעֵד, הֵבֵא מִמִּדְיַת הַיָּם (ולא היה יכול לגלח שערו קודם לכן), וּמִבֵּית הַשְּׁבִיָּה, וְהִיוּצֵא מִבֵּית הָאֶסוּרִין (של ישראל, אע"פ שיכל לגלח שם שערו, מכיון שהיה טרוד בער), וְהַמְנִידָה שֶׁהִתִּירוּ לֹא חֲכָמִים (שהמנודה אינו מתגלח), וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁאָל לְחֶכֶם וְהִתֵּר (שנדר שלא לגלח ובמועד התיר החכם את נדרו), וְהַנִּזִּיר (שכלתה נזירותו במועד), וְהַמְצַרֵּעַ הָעוֹלָה מִטְּמֵאָתוֹ לְטָהָרָתוֹ (ששבעת ימי טהרתו כלו במועד, ודינו שביום השביעי מגלח את כל שערו):

משנה ב'

(אסרו חכמים לכבס בחול המועד כדי שלא ישהה את כיבוס בגדיו למועד. אך יש אופנים בהם התירו כיבוס במועד). ואלו מכבסין במועד, הבא ממדינת הים, ומבית השביה, והיוצא מבית האסורים, והמנדה שהתירו לו חכמים (וקודם לכן היה אסור בכיבוס), וכן מי שגשאל לחכם והתר, מטפחות הידים (הואיל ושימושן תדיר) ומטפחות הספרים (הואיל וצריך להם לצורך האנשים המותרים בתספורת) ומטפחות הספג (שמסתפגים בהם ביציאה מהמרחץ), הזבין והזבות והנדות והיולדות (שבגדיהם מתלכלכים תמיד), וכל העולין מטמאה לטהרה (וצריכים לכבס את בגדיהם הטמאים), הרי אלו מתרין. ושאר כל אדם, אסורין:

משנה ג'

ואלו פותבין במועד (משום דבר האבד), קדושי נשים (שטר קידושין, מחשש שאדם אחר ישא אישה זו), גטין (כגון שיוצא לדרך ויש חשש שתשאר עגונה) ושוברין (קבלה על הלוואה), דיתקי (צוואת שכיב מרע), מתנה ופרזובולין (שטר הנמסר לבית הדין כדי שהשמיטה לא תבטל את חובותיו), אגרות שום (שבית הדין שמו את נכסי הלווה ונתנום למלווה בחובו) ואגרות מזון (שטר על מכירת נכסים למזונות האשה והבנות), שטרי חליצה ומאוננים (יתומה קטנה שהשיאה אמה או אחיה, וכשהיא רוצה יכולה לצאת תחת בעלה, ובית דין כותבים לה שטר), ושטרי ברוך (נידונים שבחרו להם דיינים, ומתחייבים לקבל את פסק דינם), וגזרות בית דין (פסקי דין), ואגרות של רשות: (צווי השלטון).

משנה ד'

אין פותבין שטרי חוב במועד (הואיל ויכול לכתבם לאחר המועד). ואם אינו מאמינו (הלווה למלווה) או שאין לו (לסופר הכותב את השטרות) מה יאכל, הרי זה יכתב. אין פותבין ספרים, תפלין ומזוזות, במועד, ואין מגיהין אות אחת, אפלו בספר העזרה (בספר התורה שהיה בעזרת הנשים, אע"פ שהוא לצורך רבים, מכיון שאינו לצורך המועד). רבי יהודה אומר, פותב אדם תפלין ומזוזות לעצמו (אך לא למוכרם לאחרים), וטוה על ירכו תכלת לציציתו (שהוא על ידי שינוי):

משנה ה'

הקובר את מתו שלשה ימים קדם לרגל, בטלה הימנו גזרת שבעה (ואינו צריך להשלים את ימי השבעה לאחר הרגל מכיון שנהג מקצת הימים). שמונה (הקובר את מתו שמונה ימים קודם הרגל), בטלה הימנו גזרת שלשים (שכבר נהג יום אחד מימי השלושים), מפני שאמרו, שבת עולה ואינה מפסקת (עולה למניין שבעה ואינה מבטלת את האבלות), רגלים מפסיקין ואינו עולין (מבטלים את האבלות, שאינו נוהג אבלות ברגל, אך לאחר הרגל משלים את הימים החסרים):

משנה ו'

רבי אליעזר אומר, משחרב בית המקדש, עצרת כשבת (חג שבועות עולה למניין שבעה ואינו מפסיק. אך בזמן המקדש שלאחר הרגל היו שישה ימי תשלומים לקורבנות למי שלא הביאם בחג, דין עצרת כשאר הרגלים). רבן גמליאל אומר, ראש השנה ויום הכפורים, פרגלים (שמפסיקים ואינם עולים). וחכמים אומרים, לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא עצרת פרגלים, ראש השנה ויום הכפורים כשבת (לפי שאינם בכלל שלושת הרגלים):

משנה ז'

אין קורעין (בחול המועד, בגדים על המת), ולא חולצין (את הכתף בזמן הלוייה), ואין מבקין (סעודת הבראה לאחר הלוייה), אלא קרוביו של מת (אך לא אחרים המצטערים במות המת), ואין מבקין אלא על מטה זקופה (ולא על מיטה כפויה כדרך חול). אין מולכין (סעודת הבראה) לבית האבל לא בטבלא ולא באסקוטלא (קערת כסף או זכוכית) ולא בקנון (סל מיוחד), אלא בסלים (פשוטים, שלא לבייש את העניים). ואין אומרים ברפת אבלים (לאחר שחזרו מהקבורה) במועד, אבלי עומדין בשורה (כשחוזרים מהקבורה) ומנחמין ופותרין את הרבים (שאומרים למנחמים שילכו לבתיהם):

משנה ח'

אין מניחין את המטה (של המת) ברחוב, שלא להרגיל את ההספד (לא לעורר את הספרו), ולא של נשים לעולם (גם בחול), מפני הקבוד (גנאי לאישה שתהא כך ברחוב). נשים במועד מענות (עונות ומקוננות כאחת), אבל לא מטפחות (מכות כף על כף). רבי ישמעאל אומר, הסמוכות למטה, מטפחות (גם בחול המועד):

משנה ט'

בראשי חדשים, בחנכה ובפורים, מענות ומטפחות. בזה ובזה (חול המועד, ראש חודש וכו'), לא מקוננות. נקבר המת (לאחר הקבורה), לא מענות ולא מטפחות. איזהו ענוי, שכלן עונות כאחת (מקוננות יחד). קינה, שאחת מדברת וכלן עונות אחריה, שגאמר (ירמיה ט) "ולמדנה בנתיכם נהי, ואשה רעוטה קינה" (הרי שאישה מלמדת את חברתה שתענה אחריה). אבל לעתיד לבא הוא אומר) ישעיה כה ("בלע המות לנצח, ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'":

סדר סיום מסכת

הדרן עלך מסכת מועד קטן והדרן עלך. דעתן עלך מסכת מועד קטן ודעתך עלך. לא נתנשי מנה מסכת מועד קטן ולא תתנשי מנה לא בעלמא הדיו ולא בעלמא דאתי:

יהי רצון מלפניו יי אלהינו ואלהינו שיהא תורתך אמנותנו בעולם הזה ויהא עמנו לעולם הבא. חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא, יי אלהינו, את דברי תורתך בפינו ובפיות עמך בית ישראל, ונהיה אנחנו וצאצאינו (וצאצאי צאצאינו) וצאצאי עמך בית ישראל, כלנו יודעי שםך ולומדי תורתך לשמה. מאיבי תחכמי מצותיה פי לעולם היא לי: יהי לפי תמים בחסיד למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתי: ברוך אתה יי למדני חסיד: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משכימים והם משכימים: אנו משכימים לדברי תורה, והם משכימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים: אנו עמלים ומקבלים שחר, והם עמלים ואינם מקבלים שחר. אנו רצים והם רצים: אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת, שנאמר: "ואתה אלהים תורדם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך".

יהי רצון מלפניו יי אלהי, בשם שעזרתני לסים מסכת מועד קטן כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם, ללמוד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא ימוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם, ותתקום ביי: "בהתהלכה תנחה אתה בשכבה תשמר עליה והקיצות היא תשיחה", "כי בי ירבו ימיה ויוסיפו לך שנות חיים", "ארץ ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד", "יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום".

אם יש עשרה יאמר קדיש:

נוסח אשכנז / ספרד

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא לחיי עלמא ולמבני קריתא דירושלם ולשכלל היכליה בגוה ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא ולאחנא דשמיא לאתריה וימליך קודשא בריך הוא במלכותה ויקריה (נ"ס: ויצמח פורקנה ויקרב משיחה). בחייכון וביומיוכו ובחיי דכל בית ישראל, בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי:

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתגדר ויתעלה ויתהלל, שמה דקודשא, בריך הוא.

לעילא מן כל ברכתא ושירתא, תשבחתא ונחמתא, דאמירו בעלמא. ואמרו אמן:

על ישראל ועל רבנו ועל תלמידיהו ועל כל תלמידי תלמידיהו ועל כל מאן דעסקין באוריתא די באתרא בא"י: קדישא [הדיו ודי בכל אתר ואתר. יהא להון ולכון שלמא רבא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומזוני רויחי ופורקנא מן קדם אבוהון די בשמיא (וארעא) ואמרו אמן:

יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים (נ"ס: טובים), עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

עושה שלום במרומיו הוא (נ"ס: ברחמיו) יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן:

נוסח עדות המזרח

יתגדל ויתקדש שמה רבא (קהל - אמן) בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא יתהון לחיי עלמא ולמבני קריתא דירושלם, ולשכלל היכליה בגוה, ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא, ולאחנא דשמיא לאתריה, וימליך קודשא בריך הוא במלכותה ויקריה, ויצמח פורקנה ויקרב משיחה

בחייכון וביומיוכו ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי.

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתגדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריך הוא לעילא מן כל ברכתא ושירתא תשבחתא ונחמתא דאמירו בעלמא ואמרו אמן.

על ישראל ועל רבנו ועל תלמידיהו ועל כל תלמידי תלמידיהו דעסקין באוריתא קדישתא די באתרא הדיו ודי בכל אתר ואתר, יהא לנא ולהון ולכון חנא וחסדא ורחמי מן קדם מארי שמיא וארעא ואמרו אמן. יהא שלמא רבא מן שמיא חיים ושבע וישועה ונחמה ושיזבא ורפואה וגאלה וסליחה וכפרה וריוח והצלח לנו ולכל עמו ישראל ואמרו אמן.

עושה שלום במרומיו הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ואמרו אמן.